

LIFE IP CLIMATE – Subsidieaanvraag voor versnelde implementatie van de NL Nationale klimaatadaptatiestrategie (NAS)

DOCUMENT A - GEANNOTEEERDE INHOUDSOPGAVE

Details

- Contactpersoon: Jeroen van Leuken, Jeroen.van.leuken@rivm.nl
- Versie: 1
- Datum: June 25, 2018.

De hoofdstructuur van deze inhoudsopgave is gebaseerd op de structuur van de LIFE IP Concept Note. De inhoud van dit document is gebaseerd op de input van deelnemers van het werkatelier op 7 juni 2018 en de uitwerking hiervan tijdens de 3-daagse heisessie in Rotterdam van 10-12 juni 2018 onder leiding van een Logical Framework Adviseur.

Concept A

1. Overall context/background/geographical scope

- **[WAAROM] Urgentie: waarom moeten we ons aanpassen aan klimaatverandering?**
 - Risico's van klimaatverandering specifiek voor NL.
 - Ref: NAS/H1&2, PBL (2015)
 - Op welke manier onderscheid Nederland zich hierin ten opzichte van andere EU-landen?
 - Wat zijn de grootste en meest urgente risico's en hoe verschillen deze per sector?
 - Ref: NAS/H3, NAS/Uitvoeringsprogramma, NAS/Bollenschema's.
- **[WAT] De NAS als beleidsinstrument**
 - Missie van de NAS
 - Ref: NAS/1.2, EU-adaptatiestrategie
 - Algemeen doel (zoals geformuleerd in 3-daagse): "De maatschappij is voldoende veerkrachtig om de gevolgen van klimaatverandering op te vangen, ten behoeve van:
 - [PEOPLE] Een goede kwaliteit van leven, bijv. gezondheid, welzijn, veiligheid, aantrekkelijke leefomgeving.
 - [PLANET] Goede kwaliteit van de leefomgeving
 - [PROFIT] Een bestendige economische groei met een aantrekkelijk investeringsklimaat
 - Programmadoel:
 - "Decentrale overheden geven samen met inwoners, maatschappelijke organisaties, burgers en bedrijfsleven vorm aan een klimaatbestendige samenleving, daarin gefaciliteerd door het Rijk en de kennisinstellingen waar nodig en mogelijk."
 - Specifieke kenmerken van de NAS:
 - Netwerkaanpak
 - Rijk is systeemverantwoordelijk, decentrale overheden hebben verantwoordelijk voor het aanpakken van de opgave klimaatadaptatie.
 - Multidisciplinaire aanpak (11 sectoren: waterhuishouding, gezondheid, natuur, landbouw, gebouwde omgeving, infrastructuur, recreatie & toerisme, energie, IT & Telecom, Veiligheid).
 - Betrokkenheid van alle overheidslagen (nationaal/regionaal/lokaal)
 - Betrokkenheid van burgers/burgerinitiatieven.
- **[HOE] Welke bestuurlijke, strategische en uitvoeringstrajecten zijn al in gang gezet?**
 - IenW:
 - Bestuurlijk:
 - Bestuursakkoord klimaatadaptatie
 - Directeurenoverleg NAS (gremium t.b.v. intersectorale aanpak)
 - Netwerk-georiënteerd:
 - Uitvoeringsprogramma NAS (ref. NAS/UP)
 - Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (ref.)
 - Risicodialogen
 - Platform Samen Klimaatbestendig (ref)
 - Kennis:
 - Nationaal Kennisprogramma Water en Klimaat (ref)
 - Kennisaanpak NAS
 - Lokaal-regionaal:
 - Regionale adaptatiestrategieën (incl. Voorbeelden)
 - Samenwerkingsverbanden (incl. Voorbeelden)
 - Programma's, projecten (incl. Voorbeelden)
- **[MAAR] Om toe te werken naar een klimaatbestendige samenleving lopen we tegen verschillende obstakels aan.**

- De 5 grootste knelpunten (toelichting op basis van uitgebreide lijst knelpunten opgehaald uit werkatelier):
 - 1. Klimaatadaptatie krijgt onvoldoende aandacht op de bestuurlijke agenda's doordat het een langetermijn-agenda betreft (governance)
 - 2. Er is een groot verschil in urgentiebesef tussen verschillende sectoren, partijen, regio's en tussen publieke en private actoren, en daarmee in de aanpak van klimaatadaptatie (governance)
 - 3. De aanpak van klimaatadaptatie is op alle niveaus te verkokerd, zowel binnen als tussen overheden en andere actoren, en bemoeilijkt daardoor een integrale aanpak (governance).
 - 4. Kennis en kunde over de effecten van klimaatverandering en de effecten/effectiviteit van klimaatadaptatiemaatregelen is onvoldoende toegankelijk, begrijpelijk of beschikbaar voor decentrale actoren (kennis).
 - 5. Klimaatadaptatie kan gepaard gaan met hoge investeringen (financiering).
- Aanvullende uitdagingen specifiek voor Nederland:
 - Hoge bevolkingsdichtheid
 - Relatief veel functies per oppervlak
 - Relatief laag aandeel publieke ruimte ten opzichte van private ruimte.
 - Groot aantal opgaven op decentraal niveau, zoals de bouwopgave/verdichting, energietransitie (incl. Van het gas af) en klimaatmitigatie.
 - ...
- **[GEOGRAFISCHE SCOPE] Deze LIFE IP richt zich op alle gemeenten/regio's van Nederland.**
 - We maken onderscheid in de volgende grotere regio's die gekenmerkt worden door hun eigen regionale thematiek [verzoek om verder aan te vullen]:
 - Noord-Nederland (Groningen/Friesland/Drenthe).
 - Thematiek: ... Additionele uitdagingen i.r.t. klimaatadaptatie zijn o.a. bodemdaling, droogte, verzilting en wateroverlast.
 - Oost-Nederland (Overijssel/Gelderland).
 - Thematiek: ...
 - Specifieke uitdagingen in relatie tot klimaatadaptatie: ...
 - West-Nederland (Noord-Holland, Zuid-Holland, Utrecht, Flevoland)
 - Thematiek: sterk verstedelijkte metropoolregio met centraal het Groene Hart. Additionele uitdagingen zijn o.a. bodemdaling, droogte, verzilting, verstedelijking, bouwopgave
 - Zuidwest-Nederland (Zeeland, West-Brabant)
 - Thematiek: complexe delta met veel aandacht voor grootschalige waterveiligheid, recreatie en visserij. Additionele uitdagingen zijn o.a. zeespiegelstijging, verzilting, bodemdaling.
 - Zuidoost-Nederland (Oost-Brabant, Limburg)
 - Thematiek: ... Additionele uitdagingen zijn o.a. ...

2. Project objectives

Overall:

- aanpak geconstateerde manco's in governance: governance instrumenten/governance model ontwikkelen om implementatie NAS te versnellen
- capaciteitsopbouw
- demonstratie in pilotprojecten.

- **Focus van het IP zelf (kernprogramma)**
 - 1. Klimaatadaptatie krijgt voldoende bestuurlijke prioriteit.
 - 2. Het besef van urgentie om de samenleving klimaatbestendig in te richten is aanwezig bij alle sectoren, regio's, en publieke en private partijen.
 - 3. De aanpak van klimaatadaptatie is zoveel als mogelijk integraal over de grenzen van beleids- en kennissectoren heen.

- 4. Decentrale actoren hebben toegang tot begrijpelijke kennis en kunde over de effecten van klimaatverandering en de effecten/effectiviteit van klimaatadaptatiemaatregelen.
 - 5. De financiering voor klimaatadaptatie wordt integraal met andere opgaven aangepakt. Er worden bijvoorbeeld financieringsmechanismen en verdienmodellen voor klimaatadaptatie ontwikkeld.
- **Focus van de complementary actions (satellietprogramma)**
 - Verdere uitrol van aanpak
 - Bijvoorbeeld koppeling met andere (regionale) opgaven.

3. Actions and means involved

N.B. Dit zijn de actiepunten volgens de structuur van de projectcyclus. In de aanvraag zullen we de volgorde wijzigen volgens de LIFE IP structuur:

- A: Ontwikkelen van oplossingsrichtingen voor geconstateerde problemen.
- C: Acties uitrollen en aanpak in pilots testen.
- D: Acties monitoren
- E: Communicatie en Disseminatie
- F: Projectmanagement:
 1. Voorbereidende activiteiten
 2. Projectmanagement structuur
 - Kernteam
 - Stuurgroep (o.b.v. lijst partners)
 - Klankbordgroep (o.b.v. lijst partners)
 - Inzet netwerk/community
 3. Monitoring van het LIFE IP t.b.v. verantwoording projectvoortgang naar Brussel

B. IP Actions

1. LIFE IP Project management (overhead)

2. Deelprojecten gericht op de agenderingsfase

- Ontwikkelen van een kennisagenda
- Ontwikkelen van een communicatiestrategie
 - Voor een effectieve kennisinfrastructuur en begrijpelijk/buikbare/beschikbare kennisproducten
 - Voor communicatie (actief en faciliterend) met en in het netwerk.
- Ontwikkelen van een agenderingsstrategie t.b.v. vergroting urgentiebesef.

3. Deelprojecten gericht op de identificatiefase

- Opzetten van of investeren in brede samenwerkingsverbanden met eindgebruikers (bijvoorbeeld: communities of practice, living labs)
- Ontwikkelen van of investeren in regionale en lokale adaptatiestrategieën.

4. Deelprojecten gericht op de formuleringsfase

- Ontwikkelen/faciliteren van het opstellen van integrale plannen van aanpak.
- Ontwikkelen van een databank van oplossingen/best practices/worst practices, etc.
- Ontwikkelen van synergiemechanismen met andere opgaven.

5. Deelprojecten gericht op de financieringsfase

- Ontwikkelen van nieuwe integrale financieringsmechanismen.
- Ontwikkelen van nieuwe verdienmodellen gericht op klimaatadaptief handelen.

- Ontwikkelen van een (maatschappelijk) kosten-baten analyse (integraal afwegingskader)

6. Deelprojecten gericht op de uitvoerings- en monitoringsfase

- Investeren in concrete uitvoeringsprojecten
- Ontwikkelen van indicatoren voor monitoring van lokaal-regionale uitvoeringsprojecten.
- Uitvoeren van monitoringsactiviteiten

7. Deelprojecten gericht op de evaluatiefase

- Ontwikkelen van een evaluatiemechanisme om kennis en kunde te versterken door het leren over dilemma's en oplossingen.
- Opschalen van kennis en kunde door detachering, communicatie, voorlichting, kennisproducten.
- Ontwikkeling van standaarden op basis van best practices uit living labs ten behoeve van marktacceptatie/verdienmodellen (#5), opschaling en kennisdeling.

C. Complementary Actions

- ...

4. Expected results (main outputs and achievements, qualitative and quantitative)

- Algemeen
 - Verbeterde governance
 - Capaciteit is versterkt
 - De urgentie voor de inzet op klimaatadaptatie is verhoogd en is aanwezig bij alle relevante sectoren en bij alle regio's.
 - Het eigenaarschap voor de aanpak van klimaatadaptatie is gezamenlijk vastgesteld.
 - Er is sprake van een gedragen prioriteitsstelling van de aanpak van effecten van klimaatverandering en de inzet van klimaatadaptatiemaatregelen.
 - Er zijn middelen en financieringsconstructies voor klimaatadaptatiemaatregelen beschikbaar.
 - Uitvoeringsprojecten zijn succesvol en dragen bij aan de veerkracht van de ruimtelijke leefomgeving, mensen en economie.
 - Uitvoeringsprojecten worden effectief en efficiënt aangestuurd op basis van concrete informatie over (tussentijdse) risico's die van invloed zijn op de voortgang.
 - Uitvoeringsprojecten worden effectief geëvalueerd voor een goede formulering van huidige en toekomstige projecten in dezelfde regio of sector of in een andere regio of sector.
- IP Itself
 - Verdere uitwerking op basis van de lijst van activiteiten in **§3**.
- CA
 - Idem.

5. Expected contribution to the implementation of the target plan/strategy

- Het LIFE IP draagt bij aan het bereiken van het algemeen doel van de NAS (zie §1) en het specifiekere programmadoel (§1).
- De NAS wordt versneld geïmplementeerd doordat:

- Bestuurlijke, strategische en operationele knelpunten in de implementatie van de NAS en uiteindelijke uitvoering op lokaal-regionaal niveau gedeeltelijk of grotendeels weggenomen zijn, en
- Een vliegwielmechanisme in werking is gesteld dat na afronding van het LIFE IP voldoende momentum heeft gekregen zodat de algemene doelstelling van de NAS eerder wordt bereikt dan het initiële doeljaar 2050.

6. Main stakeholders involved in the project

- Lokaal-regionaal:
 - Gemeenten
 - Provincies
 - Waterschappen/drinkwaterbedrijven
 - GGD'en
 - Veiligheidsregio's
 - Koepels
- Rijk:
 - Departementen
 - Rijkskennisinstellingen
 - Agentschappen
- Kennisinstellingen
- NGO's/netwerken
- Burgers/burgerplatforms
- Bedrijfsleven
- Belangenbehartigers

+ in hoeverre deze sectoren per project zijn vertegenwoordigd.

7. Long term sustainability (including capacity building)

...

8. Expected major constraints and risks of the project

- Er zijn heel veel actoren en sectoren betrokken, die allemaal nog in een ander fase verschil zitten. Dat vraagt om inzet op bestuurlijk, strategisch en operationeel niveau en het spreken van elkaars taal.
- Effecten van klimaatverandering op de samenleving zijn niet altijd makkelijk kwantificeerbaar en kunnen in de toekomst ook vergroot worden door toenemende klimaatverandering. Dat vraagt mogelijk tussentijds om extra inzet van actoren. Onzekerheid over de mate van effecten van klimaatverandering maakt besluitvorming/investering in adaptatiemaatregelen trager.
- Samenwerking tussen Rijk en decentrale overheden legt een financieringsvraag bloot. Kunnen gemeenten dit probleem wel zelf oplossen en in hoeverre moet het Rijk hierin ondersteunen? Ook: gemeentelijk beleid is al overbelast.
- De ruimte is slechts voor een beperkt deel in beheer van de overheid. Dat vraagt om betrekken van private partijen en burgers.

• ...